

УДК 159.947.3; 159.947.33
DOI <https://doi.org/10.32840/2663-6026.2019.5-2.7>

О. С. Галата

аспірантка кафедри практичної психології
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди

ПСИХОДІАГНОСТИКА ЗАВЯТОСТІ В НАВЧАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ШКОЛЯРІВ ТА СТУДЕНТІВ

У статті представлено характеристику методики психодіагностики навчальної завязаності у школярів та студентів. Метою статті є розроблення методики діагностики особливостей завязаності в навчальній діяльності студентів та школярів. Здійснено психологічний аналіз наявних методів та методик діагностики завязаності. Доведено, що серед наявного психологічного інструментарію недостатньо методик дослідження завязаності, особливо у структурі навчальної діяльності. Проведене дослідження дало змогу розробити концептуальну модель методики навчальної завязаності, яка складається з чотирьох компонентів, таких як цілеспрямованість; зусилля, яких докладає особистість задля успішного виконання навчальної діяльності; рівень самоконтролю людини, яка навчається; здатність цієї людини доводити справу до кінця. На нашу думку, завязану навчальну дію доцільно трактувати як здатність витримувати тривалі фізичні чи розумові навантаження, зберігати інтерес до навчальних проєктів, виконання яких триває місяцями або навіть довше, планувати власну ієрархію цілей задля досягнення головної мети, а також доводити розпочату діяльність до кінця. Розроблений опитувальник є 50 твердженнями, які зачіпають тематику цілей, сподівань, стійкості перед невдачами, навчальну діяльність, оцінку результатів власних дій. У статті представлено психометричні характеристики опитувальника навчальної завязаності. Представлено текст та ключі підрахунку результатів опитувальника. Надійність та валідність методики емпірично доведено.

Стандартизація опитувальника показала, що розроблена нами психодіагностична методика відповідає сучасним вимогам до психометричного обґрунтування психодіагностичного інструментарію. Компоненти опитувальника тісно пов'язані з опитувальником Л. Голдберга «Маркери факторів «Великої п'ятірки»», опитувальником «Контроль за дією» Ю. Куля та тестом життєстійкості С. Мадді, що дає змогу трактувати завязаність як один із предикторів регуляції навчальної діяльності студентів та школярів. Методика діагностики навчальної завязаності може бути використана для психодіагностики вольових якостей особистості, таких як цілеспрямованість, завязаність, а також вольових зусиль та їх подальшого коригування.

Ключові слова: завязаність навчальна дія, вольова регуляція діяльності, навчальна завязаність, навчальна діяльність, підлітки та студенти.

Постановка проблеми. У сучасній психологічній науці зазначається, що успіх у різноманітних видах діяльності, перш за все в навчальній, залежить від низки певних характеристик, які допомагають людям організувати процес виконання діяльності та управляти ним. Важливість інтелекту для досягнення успіху в усіх професійних галузях добре встановлена, але менше відомо про інші індивідуальні відмінності, які прогнозують успіх. На нашу думку, однією з індивідуальних характеристик особистості може бути така якість, як завязаність.

Завязаність часто розглядалась психологами як результат певного психологічного явища, ніж як її предиктор, тобто ця риса була залежною змінною в дослідженнях атрибутивного стилю особистості, саморегуляції, орієнтації на мету тощо [8].

Актуальність дослідження обумовлена обмеженням сучасного україномовного валідного та надійного діагностичного інструментарію вивчення завязаності в навчальній діяльності студентів та

школярів, необхідністю розуміння принципів та діагностики цієї особистісної якості, особливо в підлітковому та юнацькому віці, адже завязаність є одним з найважливіших предикторів здатності людини контролювати власну поведінку та керувати нею. У цьому разі йдеться про високий рівень мобілізації ресурсів, який підтримується суб'єктом діяльності.

Завязаність у навчальних діях у статті розуміється як збереження наміру діяти й досягати навчальної мети в конкуруючих умовах або під час появи зовнішніх дистракторів (випробувань, спокус, перешкод, зовнішнього авторитетного тиску тощо). Це свого роду психологічний механізм підтримання розпочатої дії, прояв сили волі чи вольового контролю над дією [1]. Тут найголовнішою є будова системи регуляції. Також важливо зазначити, що завязаність не може проявлятися не усвідомлено, адже вона фактично є якісним станом системи психологічної регуляції дії в її мотиваційних, емоційних, когнітивних та психофізіологічних

компонентах. Людина з високим рівнем завзятості здатна до вольового контролю своєї діяльності, не відступати перед труднощами, впродовж дуже довгого часу всі сили покладати на досягнення наміченої мети вищого рівня, докладаючи вольових зусиль [10].

Мета статті полягає у розробленні методики діагностики особливостей завзятості в навчальній діяльності студентів та школярів.

Виклад основного матеріалу. Дослідження вольових якостей особистості в умовах навчання є однією з актуальних наукових проблем. У науковій літературі існує низка методик, спрямованих на дослідження наполегливості як риси характеру чи як окремих шкал в дослідженнях саморегуляції та самоконтролю, проте майже відсутній надійний та валідний діагностичний інструментарій дослідження власне навчальної завзятості.

Серед дослідників, які займалися розробленням проблеми завзятості та наполегливості, варто відзначити Т.О. Гордєєву, А.О. Сичова, які у своїх експериментальних роботах довели вплив наполегливості на успіх навчальної діяльності [3]. В.О. Олефір довів, що завзятість має значущий вплив на успішність студентів у навчанні, навіть більший за інтелект. У структурно-динамічній моделі мотивації діяльності, орієнтованій на досягнення, дослідник виділив чотири блоки мотиваційних змінних, куди включив змінну завзятості під час досягнення поставлених цілей та зіткнення з труднощами й невдачами [7]. В.В. Гижицьким було розроблено методику навчальної наполегливості, а також обґрунтовано, що завзятість у навчальному процесі взаємопов'язана з інтересом до навчального предмета, стимулює учнів докладати зусиль на заняттях і присвячувати більше часу виконанню домашніх завдань [2]. Також доведено, що наполегливість корелює з почуттям гордості за академічними досягненнями, тобто мотивом самоповаги. М. Селігман довів, що у студентів за однакових набраних на іспиті балах кращі результати тесту на завзятість продовжували прогнозувати більш високі оцінки на заняттях. На іспиті більш наполегливі студенти отримували оцінки вище, ніж у інших, а студенти, чий результат був нижче, як правило, не відрізнялися високим результатом тесту на завзятість. Е.К. Феценко у співавторстві з Є.П. Ільїним розробили методику дослідження власної завзятості. Дослідники стверджують, що завзятість більш виражена у людей, що мають високий рівень мотивації досягнень [5]. Дослідниця завзятості як риси характеру А. Даквортс розробила «Шкалу завзяття», а також описала завзятість як певну сполуку «Grit», у яку входять інтерес особистості до справи та зусилля, яких людина докладає для виконання цієї справи [9]. Адаптацію цієї шкали на російськомовній вибірці здійснила О.В. Алексєєва, яка дійшла вис-

новку, що завзятість складається з факторів цілеспрямованості та стійкості інтересів [1].

Розроблена нами методика спрямована на вивчення навчальної завзятості у підлітків та студентів [6]. У концептуальну модель методики було покладене уявлення про те, що завзята навчальна дія складається з цілеспрямованості, тобто прагнення людини, яка навчається, досягти навчальної мети; докладання цією людиною зусиль; високого самоконтролю; здатності доводити діло до кінця. На нашу думку, завзяту навчальну дію доцільно трактувати як здатність витримувати тривалі фізичні чи розумові навантаження, зберігати інтерес до навчальних проєктів, виконання яких триває місяцями або навіть довше, планувати власну ієрархію цілей задля досягнення головної мети, а також доводити розпочату діяльність до кінця.

Розроблений опитувальник є 50 твердженнями, які зачіпають тематику цілей, сподівань, стійкості перед невдачами, навчальну діяльність, оцінку результатів власних дій. Для кожного твердження досліджуваним пропонувалося вибрати один із п'яти варіантів відповідей згідно зі шкалою Лайкерта («Не згоден», «Скоріше не згоден», «Важко відповісти», «Скоріше згоден», «Повністю згоден»), що оцінювались від 1 до 5 балів. Методика передбачає оцінювання за чотирма шкалами, описаними вище. Наведемо приклади тверджень та їх відношення до виділених шкал. Шкала «Цілеспрямованість»: «Якщо я хочу чогось, то буду досягати своєї мети», «Мене важко відволікти, коли я виконую важливу роботу»; шкала «Зусилля»: «Мені доводиться докладати багато зусиль для того, щоби завершити навіть просте завдання», «Я працюю понад своїх сил»; шкала «Самоконтроль»: «Я систематично контролюю результати своєї навчальної діяльності», «Я готовий (готова) знову й знову займатися вдосконаленням вже закінченої роботи»; шкала «Здатність доводити діло до кінця»: «Я не доводжу розпочату справу до кінця», «Мій інтерес до певної справи не зникає до кінця її виконання, вона може цікавити мене після отримання результату».

У психометричну вибірку для стандартизації опитувальника увійшли 260 досліджуваних (181 жінка та 79 чоловіків, середній вік яких становить 18 років). Вік досліджуваних варіював від 13 до 25 років. Дослідження здійснювалося в Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди, Харківській державній академії фізичної культури, Харківському педагогічному ліцеї № 4 та ХЗШ № 38 м. Харкова. Всі розрахунки виконувалися на комп'ютері за допомогою пакета статистичних програм Statistica 6.0.

Надійність методики.

Першим кроком оброблення отриманих «сирих» даних була перевірка внутрішньої

узгодженості опитувальника. Для цього розраховувалася статистика альфа Кронбаха для шкали, що включає всі 50 пунктів. Величина альфа Кронбаха для шкали з 50 запитань склала 0,874, що є прийнятною та хорошою величиною внутрішньої узгодженості пунктів опитувальника навчальної завзятості.

Пунктів опитувальника, які погіршують психометричний показник одномоментної надійності, виявлено не було. Можна стверджувати, що пункти нашого опитувальника володіють високою диференційною силою, тому кінцевий варіант опитувальника залишився без змін. Ця психодіагностична методика відповідає сучасним вимогам до психометричного обґрунтування особистісних опитувальників.

Побудова нормативної шкали.

У табл. 1 представлено описові статистики «Опитувальника навчальної завзятості студентів та школярів».

Під час розбивки на три інтервали граничні значення норми для показників показали різні результати, що пов'язане з різною кількістю питань для характеристики кожного показника, тому було прийняте рішення перевести «сирі» результати за кожною шкалою опитувальника у стени. Мінімум та максимум за кожною шкалою були розбиті з огляду на ті результати, які можна отримати теоретично. Наприклад, шкала «Цілеспрямованість» включає 16 питань. Найменшу кількість балів, яку може отримати досліджуваний, дорівнює 16, найвищий бал становить 80. Діапазон значень варіюється від 16 до 80 балів. Градування всередині цього діапазону було зроблене на основі визначення процентилей. Значенням, які отримані на групі стандартизації й потрапили в діапазон від нульового до десятого процентилей, ми розуміємо як 1 стень; 2 стень присвоюємо тим балам, які потрапили між 10 і 20 процентиллями тощо. Відповідна процедура була проведена з кожною шкалою «Опитувальника навчальної завзятості».

Ретестова надійність опитувальника.

Повторне тестування однієї і тієї ж вибірки (65 респондентів) було проведено з інтервалом у чотири тижні. Кореляція (за К. Пірсоном) між результатами першого та другого тестування (загального показника завзятості) виявилась на

рівні $r=0,79$ при $p \leq 0,05$, що свідчить про високу ретестову надійність опитувальника.

Конструктивна валідність методики.

Вона перевірялась шляхом визначення кореляційних зв'язків показників опитувальника навчальної завзятості та показників таких опитувальників:

1) опитувальник самоорганізації діяльності (ОСД) О.Ю. Мандрикової;

2) опитувальник Л. Голдберга «Маркери факторів «Великої п'ятірки»»;

3) тест-опитувальник А.В. Зверькова та Є.В. Ейдмана «Дослідження вольової саморегуляції»;

4) опитувальник «Контроль за дією» Ю. Куля;

5) тест життєстійкості С. Мадді в адаптації Д.О. Леонтьєва та О.І. Рассказової.

У табл. 2 представлено результати кореляційного зв'язку між представленими вище опитувальниками та «Опитувальником навчальної завзятості», які дають змогу повністю розкрити специфіку конструкта завзятої навчальної дії. Розпочнемо з аналізу статистично значущих зв'язків між загальним показником завзятості й чотирма шкалами опитувальника навчальної завзятості зі шкалою «Наполегливість» опитувальника самоорганізації діяльності (ОСД) О.Ю. Мандрикової: 0,55; 0,47; 0,47; 0,35; 0,53 ($p \leq 0,01$). Це вказує на те, що опитувальник навчальної завзятості справді вимірює той самий конструкт, що й шкала «Наполегливість» ОСД. Високі показники за цими шкалами свідчать про те, що таких людей можна охарактеризувати як вольових та організованих, здатних зусиллям волі структурувати свою поведінкову активність і завершити розпочату справу.

Існують позитивні зв'язки між шкалою «Цілеспрямованість» та показниками методики навчальної завзятості. Найбільш тісний зв'язок показали шкали «Цілеспрямованість» ОСД та «Цілеспрямованість» опитувальника навчальної завзятості (0,47, $p \leq 0,01$). Тісний кореляційний зв'язок виявлений між самоконтролем та шкалою «Самоорганізації» ОСД (0,31, $p \leq 0,01$). Статистично значущих зв'язків між показниками методики навчальної завзятості та показниками «Орієнтації на сьогодні» ОСД О.Ю. Мандрикової встановлено не було.

Отже, висока здатність до наполегливості та цілеспрямованості властива досліджуваним з

Таблиця 1

Описові статистики «Опитувальника навчальної завзятості»

Показник	Середнє значення	Мінімальне значення	Максимальне значення	Стандартне відхилення
Загальний показник завзятості	172,02	116	237	21,97
Цілеспрямованість	53,77	34	76	7,69
Зусилля	47,83	31	70	7,40
Самоконтроль	42,88	25	59	6,01
Доведення справи до кінця	27,53	13	39	5,00

Показники кореляційного зв'язку між «Опитувальником навчальної завзятості» та результатами інших методик (N=260, p<0,01)

	Загальний показник завзятості	Цілеспрямованість	Зусилля	Самоконтроль	Доведення справи до кінця
<i>Маркери факторів «Великої п'ятірки»</i>					
Екстраверсія	0,29	0,26	0,32	0,21	0,18*
Поступливість	0,23	0,16*	0,22	0,21	0,19*
Свідомість	0,72	0,54	0,62	0,63	0,62
Емоційна стабільність	0,39	0,41	0,33	0,17*	0,37
Інтелект	0,45	0,43	0,41	0,40	0,27
<i>ОСД О.Ю. Мандрикової</i>					
Планомірність	0,42	0,33	0,28	0,48	0,32
Цілеспрямованість	0,54	0,47	0,49	0,42	0,41
Наполегливість	0,55	0,47	0,47	0,35	0,53
Фіксація	0,37	0,31	0,30	0,28	0,35
Самоорганізація	0,24	0,15*	0,16*	0,31	0,16*
Орієнтація на сьогодні	0,15*	0,18*	0,13*	0,10*	0,10*
<i>Тест життєстійкості С. Мадді в адаптації Д.О. Леонтєва</i>					
Залучення	0,58	0,50	0,57	0,40	0,46
Контроль	0,62	0,54	0,62	0,47	0,44
Прийняття ризику	0,33	0,28	0,36	0,25	0,22
<i>Контроль за дією Ю. Куля</i>					
Орієнтація на стан в разі невдачі	-0,32	-0,33	-0,25	-0,19*	-0,28
Орієнтація на стан під час прийняття рішення	-0,50	-0,49	-0,43	-0,31	-0,44
Орієнтація на стан під час реалізації діяльності	-0,30	-0,24	-0,25	-0,20*	-0,29
<i>Дослідження вольової саморегуляції А.В. Зверькова та Є.В. Ейдмана</i>					
Загальна шкала	0,63	0,58	0,52	0,47	0,54
Наполегливість	0,67	0,60	0,55	0,50	0,56
Самоконтроль	0,53	0,50	0,42	0,38	0,47

* статистично значимі кореляційні зв'язки не виявлені

високою завзятістю. Самоорганізація діяльності, навички тактичного планування й стратегічного цілепокладання є визначальними характеристиками для формування високого самоконтролю особистості, наслідком чого є висока завзятість та цілеспрямованість учня чи студента.

Аналізуючи кореляційний зв'язок результатів нашого опитувальника та маркери факторів «Великої п'ятірки», можемо зробити висновок, що найбільш тісні взаємозв'язки були виявлені між шкалами свідомості чи добросовісності, інтелекту та завзятості (всі показники). Від рівня пунктуальності студента чи школяра, його відповідальності та уваги буде залежати успіх у навчанні, тобто чим вище добросовісність, тим вище завзятість у студента, чим менше рівень імпульсивності, тим сильніше завзяття буде розвиватися, а поведінка особистості буде супроводжуватися продуманими діями та діяльністю. Інтелект чи відкритість до нових ідей дуже сильно пов'язаний з креативністю, як правило, ця риса характеру має позитивний вплив на проекти, які виконуються студентами впродовж тривалого часу. Ті студенти, які відкриті до нових ідей, насолоджуються позитивними емоціями, що відповідним чином впливає на їх бла-

гополуччя. Статистично значущих результатів навчальної завзятості за шкалами «Екстраверсія» та «Поступливість» «Великої п'ятірки» за шкалою «Доведення справи до кінця» виявлено не було.

Настільки ж цікавий кореляційний взаємозв'язок «Опитувальника навчальної завзятості», що негативно корелює з усіма шкалами методики контролю за дією. Автор цієї методики зазначав, що у людини існують два модуси контролю власних дій, а саме орієнтація на дію та орієнтація на стан. Негативна кореляція з показниками орієнтації на стан в разі невдачі, під час прийняття рішення та реалізації діяльності свідчить про те, що стратегії контролю більш ефективні у студентів, в яких переважає орієнтація на дію. Такі студенти не поглинаються негативними думками, фантазіями чи спогадами, які пов'язані з минулими навчальними невдачами, тобто завзятість може слугувати певним механізмом контролю навчальної діяльності та стимулюванням орієнтації на дію під час виконання цієї діяльності.

Результати кореляційного аналізу нашого опитувальника й тесту життєстійкості в адаптації Д.О. Леонтєва свідчать про те, що завзята навчальна дія може бути предиктором виник-

нення внутрішньої напруги в стресових початкових ситуаціях за рахунок високого рівня життєстійкості, а також сприйняття цих стресів як менш важливих та значущих. Високу значущість показав кореляційний зв'язок між шкалами завзятості та залученням: 0,58; 0,50; 0,57; 0,40; 0,46 ($p \leq 0,01$), що свідчить про те, що завзятість у навчальних діях може слугувати причиною задоволеності навчальним процесом, емоційної стабільності під час навчального процесу тощо. Кореляції між шкалами опитувальника завзятості та контролем 0,62; 0,54; 0,62; 0,47; 0,44 ($p \leq 0,01$) підтверджують, що високий рівень завзятості у школярів чи студентів допомагає долати труднощі та перепони, боротися за позитивний навчальний результат, дає змогу вплинути на результат того, що відбувається, нехай навіть цей вплив не абсолютний, а успіх не гарантований, що лягло в основу нашого розуміння поняття завзятої навчальної дії.

Результати методики вольової саморегуляції А.В. Зверькова та Є.В. Ейдмана тісно пов'язані з авторським опитувальником [4]. Це вказує на те, що наша методика справді досліджує вольову сферу особистості школяра чи студента. Тісний зв'язок завзятості та наполегливості, звичайно, присутній, проте вони є не синонімічними поняттями, а різними психологічними феноменами. Якщо наполегливість – це певна циклічність, повторюваність вольової дії, поки не буде досягнута мета, має важливі інформаційні потоки, що йдуть по каналах прямого й зворотного зв'язку, то щодо

навчальної завзятості, йдеться про рівень мобілізації ресурсів, який підтримується суб'єктом діяльності, регуляційну систему особистості школяра (студента), за допомогою якої людина досягає успіху в навчальній діяльності.

Висновки. Отже, розроблена нами психодіагностична методика відповідає сучасним вимогам до психометричного обґрунтування психодіагностичного інструментарію. Стандартизація методики показала його досить високу тест-ретестову надійність та внутрішню узгодженість опитувальника. Представлені результати дослідження навчальної завзятості дають змогу вважати апробацію «Опитувальника навчальної завзятості студентів та школярів» успішною.

Наведені дані свідчать про те, що шкала консистентна, її бали розподілені нормально. Показники опитувальника тісно пов'язані зі свідомістю (добросовісністю), інтелектом (відкритістю новим ідеям), орієнтацією на дію під час виконання навчальної діяльності, залученням та контролем за тестом життєстійкості, що підтверджує уявлення про поняття завзятої навчальної дії як механізму регуляції навчальної діяльності студентів та школярів.

Методика діагностики навчальної завзятості, текст якої представлений у табл. 3, може бути використана для психодіагностики вольових якостей особистості, таких як цілеспрямованість, завзятість, вольових зусиль, а також їх подальшого коригування.

Таблиця 3

Опитувальник навчальної завзятості школярів та студентів

№	Твердження	Повністю не згоден	Скоріше не згоден	Важко сказати	Скоріше згоден	Повністю згоден
1	2	3	4	5	6	7
1.	Якщо я хочу чогось, то буду досягати своєї мети	1	2	3	4	5
2.	Мені доводиться докладати багато зусиль для того, щоби завершити навіть просте завдання	1	2	3	4	5
3.	Я не доводжу розпочату справу до кінця	1	2	3	4	5
4.	Я працюю понад своїх сил	1	2	3	4	5
5.	Поки не закінчу одне заняття/завдання, не переходжу до іншого	1	2	3	4	5
6.	Мій інтерес до певної справи не зникає до кінця її виконання, вона може цікавити мене після отримання результату	1	2	3	4	5
7.	Я зазвичай продовжую працювати після невдалих спроб	1	2	3	4	5
8.	Мені необхідний час для того, щоби зібратися (оговтарися) після невдачі	1	2	3	4	5
9.	Мені важко виконувати довгострокові проекти (курсіві, наукові роботи)	1	2	3	4	5
10.	Я краще працюю, коли хтось (друзі, батьки, викладачі) контролює мої результати	1	2	3	4	5
11.	Я впевнено можу назвати себе наполегливою та завзятою людиною	1	2	3	4	5
12.	Я швидко захоплююсь новим завданням та швидко кидаю його	1	2	3	4	
13.	Якщо я впевнений (впевнена) у своїх знаннях, я за будь-яких обставин відстоюю свою думку (оцінку)	1	2	3	4	5
14.	Я регулярно аналізую свою навчальну діяльність та її результати	1	2	3	4	5
15.	Я роблю висновки з власних помилок	1	2	3	4	5

1	2	3	4	5	6	7
16.	Я вимогливий (вимоглива) до своєї роботи	1	2	3	4	5
17.	Я продовжую, поки не досягаю досконалості	1	2	3	4	5
18.	Я не можу дотримуватися розкладу дня	1	2	3	4	5
19.	Я не відкладаю справи на потім	1	2	3	4	5
20.	Я люблю складати плани та слідувати їм	1	2	3	4	5
21.	Мені краще вдається виконувати чийсь накази, розпорядження, завдання, ніж самому (самій) придумувати те, чим зайнятися	1	2	3	4	5
22.	У невдачі немає нічого страшного; будь-яка невдача – це лише інформація про те, як діяти далі	1	2	3	4	5
23.	Негативні та низькі оцінки викликають бажання більше та наполегливіше працювати	1	2	3	4	5
24.	Було би краще, якщо б деякі мої обов'язки виконували інші люди	1	2	3	4	5
25.	Я наполегливо працюю, щоби досягати високих результатів	1	2	3	4	5
26.	За найменшої невдачі у мене опускаються руки, я сильно засмучуюсь і не можу відразу продовжувати роботу	1	2	3	4	5
27.	Зазвичай я звертаю увагу на питання й завдання в кінці параграфу, навіть якщо вони не задані	1	2	3	4	5
28.	Я не переходжу до інших справ, поки не підготую всі семінарські заняття	1	2	3	4	5
29.	Я швидко забуваю про отримані мною низькі оцінки	1	2	3	4	5
30.	Під час навчання я вчуся рівно настільки, щоби викладачі й батьки залишили мене в спокої	1	2	3	4	5
31.	Ставлячи перед собою навчальну мету, я яскраво, в усіх деталях уявляю результат її досягнення	1	2	3	4	5
32.	Мене важко відволікти, коли я виконую важливу роботу	1	2	3	4	5
33.	Для мене навчання як покарання, через нього я не відчуваю себе вільним	1	2	3	4	5
34.	Я швидко розгублююся, коли викладач під час відповіді вказує на мою помилку	1	2	3	4	5
35.	Коли я виконую важливу роботу, я настільки поринаю в неї, що навіть забуваю робити перерви для відпочинку	1	2	3	4	5
36.	Якщо я ставлю перед собою певну мету, то я її досягаю	1	2	3	4	5
37.	У школі я намагався вчитися на повну силу	1	2	3	4	5
38.	Я систематично контролюю результати своєї навчальної діяльності	1	2	3	4	5
39.	Під час навчання я можу діяти незважаючи (або навіть всупереч) своєму миттєвому емоційному бажанню	1	2	3	4	5
40.	Ставлячи перед собою навчальну мету, я визначаю крайні терміни її досягнення	1	2	3	4	5
41.	У навчальній роботі мені не вистачає наполегливості	1	2	3	4	5
42.	Я звик (звикла) вирішувати навчальні проблеми послідовно, крок за кроком	1	2	3	4	5
43.	У мене часто виникають питання про сенс того, чим я займаюся в університеті	1	2	3	4	5
44.	За досягнення успіху в навчанні я аналізую його причини, щоби скористатися ними в майбутньому	1	2	3	4	5
45.	У мене не вистачає терпіння довго розбиратися в тому, що вирішується відразу	1	2	3	4	5
46.	На вибір моїх рішень більше впливають не поставлені цілі, а настрої в даний момент	1	2	3	4	5
47.	Відчуваю приплив енергії та сил, коли потрібно розбиратися в складній обстановці	1	2	3	4	5
48.	Вмію відмовлятися від усього, що відволікає мене від досягнення мети	1	2	3	4	5
49.	У мене завжди є точні орієнтири, за якими я оцінюю результати своєї навчальної роботи	1	2	3	4	5
50.	Я готовий (готова) знову й знову займатися вдосконаленням вже закінченої роботи	1	2	3	4	5

Таблиця 4

Ключ для підрахунку суми «сирих» результатів опитувальника навчальної завзятості

Шкала		Прямі відповіді	Зворотні відповіді
Шкала 1	Цілеспрямованість	1; 7; 19; 29; 31; 32; 35; 36; 39; 40; 43; 48	8; 9; 34; 46
Шкала 2	Зусилля	4; 11; 13; 16; 25; 27; 37; 47	2; 24; 30; 33; 41; 45
Шкала 3	Самоконтроль	14; 15; 20; 22; 38; 42; 44; 49; 50	10; 18; 21
Шкала 4	Здатність довести справу до кінця	5; 6; 17; 23; 28	3; 12; 26
Загальний показник завзятості (рахується загальна сума балів)			

Таблиця 5

Ключ для переведення «сирих результатів» у стени за опитувальником навчальної завзятості у школярів та студентів

Показник	Цілеспрямованість	Зусилля	Самоконтроль	Доведення справи до кінця
1	16–45	14–39	12–35	8–21
2	46–47	40–42	36–38	22–23
3	48–49	43–44	39–40	24–25
4	50–52	45–46	41	26
5	53–54	47–48	42–43	27–28
6	55–56	49	44	29
7	57–58	50–51	45–46	30
8	59–60	52–55	47–48	31–32
9	61–64	56–57	49–51	33–34
10	65–80	58–70	52–60	35–40

Література:

- Галата О.С. Психологічні підходи до визначення сутності завзятості в структурі навчальної діяльності. *Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди. Психологія*. 2017. Вип. 56. С. 52–61.
- Гижицкий В.В. Внутренние и внешние мотивы учебной деятельности как факторы академической успешности старшеклассников : автореф. дисс. ... канд. псих. наук : спец. 19.00.07. Москва, 2016. 34 с.
- Гордеева Т.О., Сычев А.О. Внутренние источники настойчивости и ее роль в успешности учебной деятельности. *Психология обучения*. 2012. № 1. С. 33–48.
- Зверьков А.Г., Эйдман Е.В. Диагностика волевого самоконтроля (опросник ВСК). Практикум по психодиагностике. Москва : МГУ, 1990.
- Ильин Е.П. Психология воли. 2-е изд. Санкт-Петербург : Питер, 2009. 368 с.
- Кузнецов М.А., Галата О.С. Опитувальник навчальної завзятості студентів. *Харківський осінній марафон психотехнологій* : матеріали науково-практичної конференції (м. Харків, 28 жовтня 2017 р.). Харків : Діса плюс, 2017. 320 с.
- Олефір В.О. Психологія саморегуляції суб'єкта діяльності : дис. ... докт. псих. наук : спец. 19.00.01. Харків, 2016. 361 с.
- Baumeister R., Bratslavsky E., Muraven M., Dianne M.T. Ego Depletion: Is the Active Self a Limited Resource? *Personality and Social Psychology*. 1998. Vol. 74. No. 5. P. 1252–1265.
- Duckworth A.L., Peterson C., Matthews M.D., Kelly D.R. Grit: Perseverance and passion for long-term goals. *Personality Processes and Individual Differences*. 2007. Vol. 92.
- Eskreis-Winkler L., Gross J.J., Duckworth A.L. Grit: Sustained self-regulation in the service of super ordinate goals. *Handbook of self-regulation: Research, theory and applications (3d ed.)*. New York : Guilford, 2016. 17 p.

Halata O. S. Psychodiagnosis of persistence in educational activity of school and university students

The article describes the characteristics of the psychodiagnostic method of the educational persistence of school and university students. The purpose of the article is to develop a methodology for diagnosing features of persistence in educational activity of school and university students.

The psychological analysis of the existing methods and techniques for diagnostics of persistence is made in the article. It is proven that among the existing psychological tools there are not enough methods for studying persistence, especially in the structure of educational activity. Conducted research let us develop a conceptual model of the methodology of educational persistence, which consists of 4 components, that is purposefulness, those efforts a person makes to successfully complete educational activity, level of person's self-control and the ability to get the work done. In our opinion, persistent educational action is advisable to interpret as ability to withstand a long physical or mental effort, maintain interest in studying projects that take months or even longer, plan their own hierarchy of goals to achieve the main goal, and the ability to get the work done. Designed questionnaire represents 50 statements that touch on the topic of goals, expectations, sustainability

against failures, educational activity, and evaluation of the results of personal actions. The article presents psychometric characteristics of the educational persistence questionnaire. The article also provides the text and keys for calculating the results of the questionnaire. The reliability and validity of the methodology are empirically proven.

The standardization of the questionnaire showed that the psychodiagnostic methodology that was created corresponds to the modern requirements for psychometric justification of psychodiagnostic tools. The components of the questionnaire are closely related to L. Goldberg's "Big Five" Factor Markers; J. Kuhl and his Action Control Scale – and S. Maddy's Hardiness Test, which allow us to interpret persistence as one of the regulation's predictors of educational activity of school and university students. The technique of diagnostics of educational persistence can be used for psychodiagnosis volitional people's qualities, as purposefulness, persistence and volitional efforts and their future correction.

Key words: *persistent educational action, educational persistence, volitional control of activity, educational activity, school and university students.*